

Til:

Det psykologiske fakultet
Universitetet i Bergen

Ekstern programsensorrappport høsten 2018

Oppdraget omfatter de to første årene av profesjonsstudiet

Det lyder som følger:

Det psykologiske fakultet ber programsensorene for profesjonsstudiet i psykologi, Hanne Haavind og Kjetil Sundet ved UiO, om å se på sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelser, obligatoriske arbeidskrav og vurderingsform. Fakultetet ønsker en gjennomgang av hvorvidt de obligatoriske arbeidskravene fremmer læringsutbyttet i emnet, og om vurderingsformen er egnet til å prøve de ferdigheter, kunnskaper og generell kompetanse studentene skal ha opparbeidet seg i emnet.

For å begrense omfanget av oppdraget noe, så ønsker fakultetet først og fremst at programsensorene gjennomgår emnene som ligger i de første to årene av profesjonsstudiet i psykologi, når studentene går sammen som storkull. Rammen for et storkull er at minst 89 studenter skal kunne begynne samtidig hver høst. Det vil si, det er ambisjonen at med en slik organisering så vil det bli uteksaminert ca. 90 kandidater i året, 45 etter vårsemesteret og 45 etter høstsemesteret.

Bestillingen omfatter dermed følgende emner:

Fra første semester, 15 studiepoeng.

(De øvrige 15 studiepoeng gjelder emner som er felles med årsenheten i psykologi)

EXFAC-PS Examen Facultatum: Psykologien si faghistorie og vitenskapsteori

<http://www.uib.no/emne/EXFAC-PS> (10 sp)

PROPSY301A Profesjonsforberedelse 1 Psykopatologi, psykologisk behandling og fagetikk

<http://www.uib.no/emne/PROPSY301A> (5 sp)

Fra andre semester, 5 studiepoeng.

(De øvrige 25 studiepoeng gjelder Examen philosophicum og et emne felles med årsenheten)

PROPSY301B Profesjonsforberedelse 2 - Helse, samfunn og psykologrolle

<http://www.uib.no/emne/PROPSY301B> (5 sp)

Fra tredje semester, 30 studiepoeng.

PROPSY301C Profesjonsforberedelse 3 - Kommunikasjon og profesjonsutøvelse

<http://www.uib.no/emne/PROPSY301C> (5 sp)

PROPSYMET Metode II - Kvantitativ og kvalitativ metode som grunnlag for psykologisk kunnskap

<http://www.uib.no/emne/PROPSYMET> (10 sp)

PROPSY302 Utviklingspsykologi <http://www.uib.no/emne/PROPSY302> (15 sp)

Fra fjerde semester, 30 studiepoeng.

PROPSY303 Biologisk psykologi <http://www.uib.no/emne/PROPSY303> (15 sp)

PROPSY304 Kognitiv nevrovitenskap <http://www.uib.no/emne/PROPSY304> (15 sp)

Psykologisk fakultetet, UiB, vedtok høsten 2015 at opptaket av studenter til profesjonsstudiet i psykologi skulle administreres gjennom samordna opptak baserte på karakterene fra videregående skole (med eller uten tilleggspoeng). Dermed ble profesjonsprogrammet fra høsten 2016 utvidet fra fem til seks år. På denne måten ble det året som før var skilt ut som forberedelse til det femårige profesjonsprogrammet, nå integrert som det første året i ei seksårig program.

Fakultetet valgte at det skulle være opptak en gang per år. De to første årene av studiet skulle organiseres for «storkull» med en ramme på 89 studenter. Med felles studiestart for alle kunne undervisningsemner tilbys en gang per år istedenfor hvert semester. Først seinere i studiet (fra 5. semester av) skulle studentene deles inn i et høst- og et vårsemesterkull av lik størrelse. Halvparten av storkullet fikk dermed et ventese semester.

Omleggingen har så langt omfattet tre storkull med oppstart høsten 2016, 2017 og 2018. Fakultetet har foretatt enkelttilpasninger av studieplanen underveis for å optimalisere tilbudet og det er foreslått nye endringer med virkning fra neste semester. Dette nye studieprogrammet (med storkull for de fire første semestrene) omfatter noen helt nye emner som markerer at studentene følger et profesjonsprogram. Dette er emner som tidligere ble introdusert på et senere tidspunkt i studieforløpet. Men det finnes fortsatt emner som også tidligere ble brukt for å introdusere studentene til vitenskapelig psykologi. Videre er det noe fellesundervisning i enkelte emner for studenter på profesjon- og bachelorprogrammene. Det er laget en egen versjon av Examen Facultatum, mens Examen philosophicum også skal passes inn i toårsforløpet.

Det som slo oss ved gjennomgang av mandatet og forberedelse til oppdraget var at dette var svært mange studenter som i løpet av hvert semester skulle følge en rekke ulike emner som innholdsmessig var svært ulike. Samtidig var det et betydelig innslag av egenaktivitet, øvelser og ulike evalueringsformer.

Vi var i Bergen 3. oktober, og møtte der ansatte som emneansvarlige og som undervisere (disse deltok på hele eller på deler av dagen), studenter med erfaring fra disse to første årene, og de to personene som står for administrasjon (Se vedlagte deltakerliste). I løpet av møtet ble alle emnene som er nevnt innledningsvis, gjennomgått. Vi ble slått av at det som er utfordrende og kunne trenge en ny gjennomgang, ikke er den innvendige sammenhengen i hvert emne, med snarere sammensetningen av de ulike emnene i programmet disse to første årene. Vi ble sittende igjen med det inntrykk at dette var svært krevende å forberede, organisere og gjennomføre for studieadministrasjonen. Samtidig var vi imponert over deres profesjonalitet og serviceinnstilling. Oppgavene med undervisning og veiledning og eksamen skulle fordeles mellom lærere fra tre institutter, og selv om alle var seriøst engasjert i «sitt emne» hadde de ikke nødvendigvis oversikt over helheten. Flere lærere kom med uttalelser som kunne tyde på at de gjerne ville «kjempes for» betydningen av sitt emne, samtidig som de hadde en fornemmelse av at de «påla» studentene mer enn de kunne overkomme. Studentene på sin side gikk nærmere inn på hvordan det kunne være vanskelig å følge opp med lesning og forberedelse sammen med deltakelse i selve undervisningen og andre former for egenaktivitet. Plassering av eksamen i et emne kunne få utilsiktede konsekvenser for deltakelse i undervisningen for et annet emne. Samtidig var det ikke slik at studentene ville kvitte seg med enkelte emner. Tvert imot, særlig egenaktivitet og øvelser sto høyt i kurs. Vårt første spørsmål ble derfor: Kan det være at dette er blitt litt for mye av alle gode ting?

ALTSÅ, vi ble bedt om:

Å se på sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelser, obligatoriske arbeidskrav og vurderingsform:

- ✓ *Er det slik at de obligatoriske arbeidskravene fremmer læringsutbyttet i emnet?*
- ✓ *Er vurderingsformen egnet til å prøve de ferdigheter, kunnskaper og generell kompetanse studentene skal ha opparbeidet seg i emnet?*

Isolert sett, hvis vi tar ett og ett emne, er det slik:

- ✓ *Det er en rimelig god innvendig sammenheng i emnebeskrivelsens ulike ledd.*

Men, hvis vi i stedet ser på ett og ett semester, spør vi:

- ✓ *Hvordan spiller de ulike emnene sammen?*
- ✓ *Bygger semestrene på hverandre?*
- ✓ *Kan det hende at det samlede antall eksamener og forberedelsene til disse snarere forstyrrer enn støtter studentenes læringsprosess?*

Vi er klar over at vi på denne måten har tolket oppdraget som programsensorer på en litt annen måte enn det som var forutsatt. Vår hensikt er likevel ikke å komme med nye forslag til organisering og gjennomføring, men å peke på noen forhold som de emne-ansvarlige lærerne og studentene kan ta opp med studieadministrasjonen, og til fornyet gjennomgang og vurdering i programrådet.

Etter vår vurdering er det mye som taler for denne nye strukturen. Særlig gjelder dette ambisjonen om at emner som gjelder profesjonsforståelse på denne måten «møter» emner som gjelder psykologisk forskningsmetode. Videre er det slik at emner som gjelder vitenskapssyn og faghistorie, og som derfor er ganske generelle eller overordnede, «møter» emner som gjelder ganske spesialiserte kunnskapsområder som biologisk psykologi og kognitiv nevropsykologi. Men det er likevel grunn til å vurdere om disse møtene faktisk gir den ønskede form for utbytte i form av interaksjon og balansering av ulike kilder til kunnskap. Det ville være synd om dette ambisiøse opplegget i praksis blir omgjort til konkurrerende innsats for å få mer av studentens oppmerksomhet og engasjement.

Helhetsbildet er det krevende å sette seg inn i, særlig for oss som utenforstående. Men vi lærte mye av studentdeltakernes gjennomgang av sine erfaringer. Og vi tok utgangspunkt i en foreløpig konklusjon om at det kanskje er for mange eksamener. I et studieforløp som skal strekke seg over seks år og er profesjonsrettet, er det viktigere å få stimulert studentenes «innvendige» motivasjon og mobilisere deres kulturforståelse og identifikasjon med faget enn det er å kontrollere deres spesifikke kunnskaper.

I det følgende skal vi først nærmere inn på hva det betyr at undervisningsprogrammet er basert på storkull. Temaer som kommer opp i den forbindelse er studentenes identifikasjon med faget, deres «kullfølelse», samt spørsmålet om denne omorganiseringen har ført til større frafall. Deretter skal vi gå nærmere inn på logistikk i forbindelse med gjennomføring av alle emnene. Og her kommer vi også med en diskusjon av forholdet mellom den totale mengden av arbeidskrav og omfanget av eksamener. Til slutt skal vi trekke fem enkelte emner som vi tror står overfor særskilte utfordringer.

Organiseringen i «storkull»,

med mulige konsekvenser for student-lærer relasjoner og for frafall

Grunngivningen for opprettelse av storkull med oppstart høsten 2016 er gitt i styresak 103/15 fremmet for Fakultetsyret ved Det Psykologiske fakultet i møte 02.12.2015. Vi registrerer at erfaringene så langt er delte.

Det brukes mindre ressurser i form av forelesningstimer når rundt 100 studenter kan undervises sammen. Det gir mindre uttelling i timeregnskapet når emnene som inngår i de fire første semestrene kun blir undervist i én gang pr år i stedet for to. Det er også ressursbesparende at forelesningene i enkelte emner er felles for både profesjonsprogrammet og bachelorprogrammet. Men om dette medfører at lærerne kan innrette seg slik at de har undervisningsoppgaver hvert annet semester, og dermed får mere tid konsentrert til forskning, er vel heller tvilsomt. Omfanget av det antall timer som lærerne legger inn i seminar- og gruppeundervisning, øvelser og veiledning blir omtrent det samme. Det blir også ressursene som går med til å gjennomføre eksamener. Spørsmålet er også om ressursparingen i tid brukt til forelesninger blir oppveid av utfordringene storkull har for mer omfattende økte administrative oppgaver til timeplanlegging av grupper, laboratorieøvelser, seminarrom, praksisplasser og sensurering. Vi spør om vinningen går opp i spinningen, og vil peke på noen andre mulige konsekvenser av organiseringen i storkull.

Krevende logistikk: I mange av emnene skal studentene deles inn i grupper, enten på eget initiativ eller ved tilrettelegging fra administrasjonen. Siden flere emner tilbys samtidig, innebærer det at studentene ofte havner i forskjellige grupper på de ulike emnene, og de erfarer vansker med å finne møtetidspunkt som ikke kolliderer og rom som ikke er opptatt av andre. Under vårt møte i Bergen kunne de administrativt ansatte rapportere om betydelig ressursbruk bl.a. med sammensetning av grupper for observasjon i barnehager. Her skal ikke bare interne hensyn, men også hensyn til et stort antall ytre samarbeidspartnere ivaretas. Flere løsninger på disse logistikkproblemene er mulig; færre eller større grupper; unngå at gruppeaktivitet foregår parallelt i samme tidsrom for ulike emner. Men det kan tenkes at en løsning også er færre studenter, som følge av at kullet deles i to. Det kan også gi rom for at studentene i større utstrekning inngår i grupper som arbeider sammen om flere emner, og til og med at samme grupper også beholdes over flere semestre.

Styrke kullfølelsen hos studentene: På tross av betydelig innslag av gruppeaktivitet på en del av emnene, fortalte studentene at de savnet kullfølelse. Slik gruppeaktivitet og øvelser er organisert nå, er det vanskelig å holde kontakt over tid med medstudenter. I et studium som skal strekke seg over seks år ønsker de allerede fra starten av noe mer enn å være med i en rekke tilfeldige og flyktige undergrupper. Kullfølelse kan ikke skapes gjennom beslutninger eller ønsketenkning, men fordrer mer omfattende samvær og fellesskap over tid. Kullfølelse kan trolig opparbeides gjennom tilhørighet til mindre og større sosiale sirkler, og gitt visse betingelser kan sikkert storkull være det ytterste av disse sirklene. Men det som følger med organiseringen i storkull er kanskje ikke optimalt for dannelsen av grupper der samtlige medlemmer får anledning til å innta en distinkt rolle og kan bli sett, hørt og anerkjent for sin egenverdi. Gruppefølelse er viktig for inkludering og trivsel på studiestedet, og for å motvirke utstøtning og frafall. Det går ikke frem av studieplanen at kullfølelse er fremholdt som tema, ei heller er det iverksatt særskilte tiltak for å sikre trivsel.

Student – lærer kontakt: På enkelte emner slås storkullet sammen med bachelorkullet.

Forelesningene endres ikke vesentlig om det sitter 90, 120 eller 200+ i salen, men kontakten mellom lærere og deres studenter blir annerledes. Lærerne merker ikke hvem som er til stede eller hvem som ikke er det. De får ikke noen direkte tilbakemelding på om undervisningen treffer, engasjerer eller oppleves som nyttig. At antall studenter som er tilstede på en forelesningsserie synker noe gjennom semesteret, gir ikke noen tydelige holdepunkter for undervisningens relevans og kvalitet. Det er gruppeundervisning og veiledningstilbud som bidrar til at lærerne møter sine studenter, og slike undervisningsopplegg krever betydelige ressurser, både til antall lærere og til rom. Men det er kanskje dette som ideelt sett skal kjennetegne et profesjonsprogram. Det er de emnene som er tydelig innrettet mot forståelse av profesjonsoppgavene som også i størst utstrekning benytter individuell veiledning og tilbakemelding på egen atferd. Dette innebærer at studenten blir sett som student, på søken etter faglig identitet. Ideelt sett skal slik direkte kontakt på tomandshånd eller i mindre grupper, der det blir rom for at studentene kan få direkte feedback på egen innsats, også bidra til at forelesninger i store auditorier også blir meningsfull og interessant. Svakheten ved «skoleeksamener» er i denne sammenheng at studentene leverer en personlig rapport om egen læring, som selv om den blir lest og vurdert i et en til en forhold, bare blir registrert som en bokstav og uten ytterligere begrunnelse. Dette tilsier at vurderingsformer der en form for arbeidskrav som blir oppfylt under veiledning og leder til personlig feed-back også bidrar til opplevelsen av å bli sett. Selv om det er vanskelig for oss å konkludere, syns vi at det er grunn til å ta med i vurderingen av storkull vs. semesterkull hva slags muligheter studentene får til å bli sett av sine lærere.

Frafall tidlig i studiet: I etterkant av møtet i Bergen har vi blitt opptatt av om organiseringen i storkull på noe vis kan tenkes å ha betydning for tidlig frafall blant studentene. Ved oppstart av storkull ble det besluttet å ta opp flere studenter enn hva programmet har som ramme, nemlig 89 ferdige kandidater pr år. For å sikre at tilstrekkelig mange fullfører studiet etter 6 år, ble det i 2016 tatt opp 20 % flere studenter enn rammen tilsa. Dette viste seg å være i knappest laget ettersom en betydelig andel studenter sluttet første året. Overbookingen ble derfor økt til 60 % i 2017, men justert til 30 % i 2018 gitt erfaringene med de andre storkullet. Som tabell 1 viser, det er et visst frafall i studiets første år, og dette frafallet er størst for 2017-kullet som opprinnelig omfattet 144 studenter.

Da profesjonsprogrammet var femårig og hadde semestervis oppstart med drøyt 40 studenter (basert på karakterene fra årsenheten i psykologi) var det praktisk talt ingen studenter sluttet. Det er derfor grunn til å spørre om innføring av storkull og samordnet opptak til et seksårig studieforløp har ført til økt frafall. De to første kullene, med start høsten 2016 og høsten 2017 har nå et frafall på 30 %. Et så pass stort frafallet erkjennes blant fakultetets ansatte og studenter som uønsket, og derfor utfordrende. Ulike forklaringer ble nevnt under vårt møte i Bergen. Disse svarer til de momenter som vi har trukket frem i denne rapporten: manglende tilhørighet og kullfølelse, lite kontakt og oppfølging fra lærere, samt hardt arbeidspress med mange eksamener. Men en viss økning i frafallet sammenliknet med femårig program var likevel ventet. Det ble i den forbindelse lagt vekt på kullene består av studenter som kommer «ferske» til psykologifaget, og kan bli skuffet over det de møter. Dessuten gjelder dette studenter med svært gode kvalifikasjoner, noe som innebærer at de trolig har fått tilbud om opptak på flere studieprogram slik at de bruker den første tiden på å finne ut hvilket de vil velge. I større grad enn tidligere setter de psykologistudiet «på prøve». Men likevel, 30 % er overraskende mye.

Hvorvidt frafallet skiller seg fra de tre andre profesjonsprogrammene i psykologi i Norge, er uvisst. Vi har prøvd å sammenlikne med tilsvarende tall fra Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo. Der har det vært seksårig profesjonsprogram med semestervis opptak fra 2007. Før dette fullførte nær samtlige studenter det femårige programmet, mens frafallet ligger på rundt 20 % frem til fullført seksårig utdanning. Naturlig nok er frafallet størst de første to årene, mens det senere i forløpet kan være snakk om utsettelse i gjennomføringen grunnet sykefravær, permisjoner, utenlandsopphold m.m.

Før vi forsøker å konkludere, må vi også si fra om at det knytter seg en viss usikkerhet til kvaliteten i tallene, både fra Oslo og fra Bergen. Statistikken er ikke basert på sporing av de samme personene over tid, og det er ikke registret om alle disse studentene har tatt en endelig beslutning eller om de kan komme tilbake til studiet på et senere tidspunkt. Men likevel, det kan se ut som tallene for frafall ligger an til å bli høyere i Bergen enn for Oslo.

De forhold som vi har trukket frem her, med en krevende og komplisert logistikk, muligens også svak kullfølelse og for lite lærer-student kontakt, kan tas til inntekt for at det kanskje ikke er spesielt mye å vinne på organisering av programmets to første år som storkull.

Studentarbeidsmengde og studiepoeng for enkeltemner – og for hvert semester

Vi skal i det følgende gjennomgå emnene slik disse er plassert semester for semester. Vår ambisjon har vært å komme frem til en forenkling av planen som helhet. Det vil si en plan med noe færre emner, men som likevel kan gi uttelling som det nødvendige antall studiepoeng pr. semester. Dette er et forsøk på å styrke sammenhengen mellom ulike emner som gis samtidig og redusere den løpende arbeidsbelastning for studentene på måter som kan gi dem bedre muligheter for fordypning.

Det første spørsmål som reiser seg er hvorvidt de ulike emnene har fulgt felles normer for hva som utgjør studentarbeidsmengde til henholdsvis 5-, 10- og 15-poengs emner. Alle emnene er gjennomgått ved hjelp av en felles Normkalkulator som beregner omfang av studenttimer fordelt på forelesninger, seminarundervisning, annen lærerstyrt aktivitet, studentens tid til forberedelse og til lesning av pensum. Uten å gå i inn i detaljene for beregningen for hvert enkelt emne, vil vi argumentere for at flere emner kan være normert for lavt, og at normering kan økes ved å inkludere flere sider ved studentaktivitetene i denne normeringen.

Første semester:

EXFAC-PS Examen Facultatum: *Psykologien si faghistorie og vitenskapsteori* (10 sp) omfatter (1) psykologiens faghistorie og (2) vitenskapsteori, samt en innføring i (3) psykologiens profesjonshistorie og (4) øvelse i akademisk skriving. At emnet EXFAC inngår som del av 1. semester, innebærer at det kommer forut for EXPHIL som tilbys i 2. semester. Undervisningen omfatter foruten forelesninger, også seminargrupper og øvelser i akademisk skriving. All undervisning er frivillig. Obligatorisk aktivitet består av at studentene først leverer et essay som skal godkjennes og deretter skriver et tilsvarende essay med utdelt emne som eksamensbesvarelse. Begge blir utført hjemme med ulike tidsfrister.

Det er et meget godt, men også ambisiøst opplegg. Innholdet blir svært omfattende fordi kurset kommer foran, og ikke etter EXPHIL. Vi vil komme tilbake til om noen av elementene kan tas ut, og eventuelt flyttes til andre kurs. Men i denne gjennomgang av samlet arbeidsomfang i første

semester vil vi fremheve at det virker unødvendig å ha to essayoppgaver rett etter hverandre, en som øvelse med veiledning og feedback og en som skal skrives i løpet av et døgn og som studenten ikke får tilbakemelding på. Et slikt arbeidskrav burde også holde som eksamensform og vurderes som bestått/ikke bestått. Dersom selve opplæringen i akademisk skriving blir overført til et annet emne, vil det være aktuelt å finne en eksamensform med et annet opplegg. For eksempel kan det være aktuelt å lage gruppearbeid med muntlige presentasjoner med kritisk gjennomgang av psykologiske undersøkelser i lys av kunnskaper fra kurset.

PROPSY301A Profesjonsforberedelse 1 *Psykopatologi, psykologisk behandling og fagetikk* (5 sp) omfatter foruten forelesninger, også kollokviegrupper. Takket være betydelig engasjement fra den emneansvarlige, og et studentvennlig tema å forelese om, har emnet fått gode tilbakemeldinger på innhold og gjennomføring. Det var imidlertid åpenbart for alle parter at emnets tema(er) var vesentlig mer omfattende enn hva antall studiepoeng skulle tilsi. Det er mye som taler for at fagetikk skal inngå som et likestilt punkt i emnebeskrivelsen. Samtlige forelesninger er frivillige, så også de fagetiske temaene. Avsluttes med skoleeksamen over tre timer, med flere oppgaver, men med felles karakter (A-F).

Siden kurset virker betydelig mer omfattende enn antall studiepoeng skulle tilsi, er det nærliggende å beholde dagens opplegg, men øke normeringen til 10 studiepoeng. For å oppnå dette, kan man fjerne **PSYK113** som er innføringskurs i kvantitative og kvalitativ metode. Dette kurset er felles med bachelorstudentene, og det omfatter 5 studiepoeng. Profesjonsstudentene får et mer omfattende metodekurs som heter **PROPSYMET** Metode II i sitt 3. semester. Dette kurset omfatter bare 10 studiepoeng, og som vi vil komme til, det er all grunn til å utvide normeringen av dette til 15 studiepoeng. Det er i og for seg mulig å tilby forelesningene i **PSYK113** til de profesjonsstudentene som måtte ønske å følge disse parallelt til **EXFAC**.

Da skulle det være mulig å beholde emnet **PSYK112** *Sosial og personlighetspsykologi* i første semester. Dette kurset er felles med de som tar emner som bachelorstudentene. Og innholdsmessig kan det passe til å følge et slikt emne parallelt med det første profesjonsforberedende kurset. Dette kurset også omfatter 10 studiepoeng og avsluttes med en skoleeksamen.

Med en slik justering vil første semester romme tre emner, og hvert av dem omfatter 10 studiepoeng. Semesteret kan avsluttes med to skoleeksamener, og en gruppeoppgave eller en øvelse i skriving av essay kan være den tredje eksamensformen.

Andre semester:

EXPHIL *Examen philosophicum* er lagt til dette semesteret og omfatter 10 studiepoeng. Denne plasseringen er kanskje ikke ideell, men var så vidt vi forsto en følge av praktiske hensyn utenfor fakultetets kontroll.

I dette semesteret kommer annen del av kurset i Profesjonsforberedelse **PROPSY301B** - *Helse, samfunn og psykologrolle*. Det er nå normert til 5 studiepoeng. Men av tilsvarende grunner som for **PROPSY301A** bør det også overveies om også **PROPSY301B** kan normeres til 10 studiepoeng. Slik studieplanen er lagt opp nå, er dette kurset det eneste som er eksklusivt for profesjonsstudentene i dette semesteret. Det virker litt spinket, særlig tatt i betraktning av at noen av studentene kan ha avlagt EXPHIL tidligere.

PSYK114 *Utviklings-, kognitiv og biologisk psykologi* er et 15-poengskrus som profesjonsstudentene følger sammen med bachelorstudentene. Dette kurset ser ut til å gi en introduksjon til fagfelt som profesjonsstudentene skal møte i utvidet form like etterpå, i 3. og 4. semester. Kunnskapskravene i hvert av de tre temaene i dette introduksjonskurset ser ut til å være ganske omfattende, og det er

også en ganske krevende skoleeksamen (med karaktergivning A-F). De tre kursene – **PROPSY302**, **PROPSY303** og **PROPSY305** omfatter til sammen 45 studiepoeng, og vil tilby mer utdypende kunnskap om hvert av disse tre fagfeltene. Spørsmålet er derfor om det virkelig er nødvendig med dette introduksjonskurset, og om kunnskaper innen fagfeltet blir tilstrekkelig testet ved de seinere tre skoleeksamenene. Dersom **PSYK114** kan tas ut av profesjonsløpet, blir det mulig å utvide antall studiepoeng for **PROPSY301B** til 10 studiepoeng som det reelt sett omfatter inkludert studentens egenaktivitet. Samtidig blir det 10 studiepoeng ledig til andre emner i 2. semester.

PROPSY301C *Kommunikasjon og profesjonsutøvelse* er det tredje av de profesjonsforberedende emnene. Det er nå lagt til 3. semester og omfatter 5 studiepoeng. Med 10 «ledige» studiepoeng i 2. semester er det mulig å vurdere om dette semesteret kan omfatte to profesjonsforberedende emner, samtidig som hvert av dem samtidig utvides til å omfatte 10 studiepoeng. Det betydelige innslaget av øvelser og egenaktivitet i **PROPSY301C** tilsier at dette er gir 10 studiepoeng.

Da vil også andre semester romme tre kurs, hvert på 10 studiepoeng. Det blir dermed tre eksamener, med ulik utforming. En skoleeksamen eller en seminarmodell for EXPHIL, og en vurdering basert på oppfyllelse av obligatoriske arbeidskrav gjennom semesteret (for PROPSY301C), og en hjemmeeksamen med essay mot slutten av semesteret (for PROPSY301B).

Tredje semester:

PROPSYMET *Metode II – Kvantitativ og kvalitativ metode som grunnlag for psykologisk kunnskap* tilbys i 3. semester og er dimensjonert til 10 studiepoeng. Kurset er populært, men beskrives som overdimensjonert. Hvis man kan tenke seg at **PROPSY301C** Profesjonsforberedelse 3 - Kommunikasjon og profesjonsutøvelse er flyttet til 2. semester, er det mulig å utvide dette metodekurset til å omfatte 15 studiepoeng. Etter innholdsbeskrivelsen å dømme, vil det være rimelig. Arbeidskravene ganske omfattende, slik de bør være i et metodekurs. Oppfyllelse av disse arbeidskrav utgjør også eksamen.

PROPSY302 *Utviklingspsykologi* omfatter 15 studiepoeng, og utgjør derfor det andre hovedinnholdet i 3. semester. Dette kurset inneholder foruten forelesninger og veiledningsgrupper, også arbeid med egen selvbiografi og observasjon i barnehage. Det kan se ut som det er et visst overlapp mellom arbeidskravene til **PROPSY302** *Utviklingspsykologi*, og emnene **PROPSYMET** *Metode II* og **PROPSY301C** – *Kommunikasjon og profesjonsutøvelse* ved at alle tre emnene legger opp til undersøkelser basert på intervjuteknikk og kvalitative analyser. Dersom **PROPSY301C** flyttes til 2. semester, vil det gi mer øvelser og egenaktivitet til dette semesteret. Dersom 3. semester omfatter to emner, hvert med 15 studiepoeng, kan man også tenke seg et bedre samspill mellom temaer innen utviklingspsykologi og relevante metodespørsmål.

Fjerde semester:

PROPSY303 *Biologisk psykologi* er normert til 15 studiepoeng. Det samme gjelder for **PROPSY304** *Kognitiv nevrovitenskap*. Begge disse emnene inneholder flere arbeidskrav og de avsluttes med skoleeksamen med karaktervurdering (A-F). Det virker som begge emnene tjener på å være tematisk nært forbundet, noe som gir semesteret en faglig sett tydelig profil. Hvert av dem erfares som svært arbeidskrevende, og det er foreslått visse endringer i gjennomføring og dimensjonering av arbeidskrav. Vi finner at disse forslagene er velbegrunnet. Trolig må emnebeskrivelser av og til gjennomgås på nytt av undervisningsleder med det for øyet at populære, men arbeidskrevende innslag ikke skal ødelegge for hverandre.

Vi har laget en oversikt som skal gjøre det lettere å sammenlikne arbeidsbelastningene for hvert semester slik det er i dag (Tabell 2), og slik det *kan bli* med våre forslag til forenkling (Tabell 3). Vi vil

fremheve at forslagene i tabell 3 må betraktes som eksempler. Det overordnede prinsipp for våre vurderinger er at den reelle ressursbruken fra instituttets side og det tilsvarende arbeidsomfang for studentene ikke skal overstige uttellingen i form av studiepoeng. Det er også viktig at hvert semester gir studentene muligheter for faglig fordypning. For Skoleeksamen bør ikke benyttes ved små emner

Enkelte emner med særlige utfordringer

EXFAC-PS *Psykologien si faghistorie og vitenskapsteori*. Vi har allerede nevnt de utfordringer som følger av plasseringen av emnet før innføringskurset EXPHIL, og trukket frem at dette er et kvalitetsmessig godt emne med et noe overdimensjonert innhold. Spesielt kan det være grunn til å vurdere om akademisk skrivetrening kan tas ut av dette emnet og heller legges til et annet emne som inneholder hjemmebaserte emne- eller artikkeloppgaver.

PROPSY301B: *Profesjonsforberedelse 2 – Helse, samfunn og psykologrolle*

Temaet er høyaktuelt for profesjonens fremtid, og man skulle tro at det treffer profesjonsstudentene godt med sin plassering i 2. semester. Men fra studentenes side ble dette kurset omtalt som lite engasjerende. Emnebeskrivelsen er ganske knapp og her er de metodiske utfordringene nærmeste fraværende. Det er etter vårt syn heller ikke noen grunn til å ha et veiledet essay som arbeidskrav på kurset, og så repetere dette i form av en hjemmeeksamen på 24 timer. Vi er også usikre på verdien av å bedømme en hjemmebasert eksamensbesvarelse på en skala fra A til F. Det er etter vår vurdering grunn til å forsøke å gi dette emnet et tydeligere fokus, og la det for eksempel inkludere analyse av kunnskapsgrunnlaget for offentlige dokumenter om psykisk helse. En annen mulighet er flytte dette emnet til senere i studiet, etter at verktøy for å interagere i grupper og profesjonelle team er gjennomgått, og studentene har bedre forutsetninger for å gjennomføre analyser på systemnivå.

PROPSY302 *Utviklingspsykologi* ser ut til å spenne over for mange temaer. Ved lesning av planen og pensumlisten kan virke som om «alt» er utviklingspsykologi, og det mangler et slags kjerneinnhold i teoretisk så vel som i empirisk forstand. Erklæringen om at det skal romme hele livsløpet blir ikke fulgt opp i realiteten, og kanskje er det et overambisiøst mål innenfor rammen av 15 studiepoeng. Studentene er i hovedsak fornøyd med kurset, selv om de er noe frustrert over den totale mengden av arbeidskrav som inngår. De emneansvarlige – det kunne virke som det var flere – kan oppfordres til å gjennomgå kurset og vurdere om noen av temaene like godt kan dekkes gjennom andre emner, senere i studieforløpet.

Programsensorene må bare innrømme at de ble helt overveldet av det omfanget av planlegging og krevende logistikk som lå til grunn for utplassering av over 100 studenter for observasjoner i barnehager i Bergensområdet. Er dette verdt strevet, og er det eneste måten å gjøre det på? Eller, er det svært verdifullt, og et enestående innslag for de studentene det gjelder? Studentdeltakerne på møtet rykket straks ut til forsvar for opplegget, og fremhevet erfaringens relevans og kvalitet. Spørsmålet er likevel, hva er formålet: er det å være i «felten» der barn deltar i sosiale samspill, eller er det å få trening i å tolke eller skåre interaksjon mellom barn og mellom voksne og barn? I siste tilfelle kunne man bruke opptak med lyd og bilde. Kanskje kunne kullet som helhet ha utbytte av å spre seg på ulike observasjonsarenaer der barn er deltakere? Altså, ikke bare barnehager, men skoler med klasserom og skolegårder, fritidssysler og treninger, for så å dele ulike erfaringer med hverandre.

Arbeidskravene for dette kurset omfatter flere øvelser og en emneoppgave eller artikkeloppgave, og alt må være godkjent før seks timers skoleeksamen. Også her vil vi gjenta at det etter vår vurdering

er det ikke nødvendig at ett og samme kurs både har en veiledet skriveøvelse med feedback som arbeidskrav til selve kurset og så deretter skal ha en skriftlig kunnskapsprøve som skoleeksamen. Ettersom det parallelle metodekurset (PROPSYMET) i likhet med dette, har flere øvelser og former for rapportering, kunne det også være muligheter for å kombinere øvelser på tvers av disse to kursene, og så bare ha en skoleeksamen for avslutning av 3. semester.

Kort oppsummering og avslutning

Omleggingen til et seksårig studieløp med storkull og samordna opptak fra videregående skole er godt begrunnet. I hovedsak er erfaringene tilfredsstillende. Studentrepresentanter, lærere og administrativt ansatte sier seg fornøyde med omleggingen, dog med enkelte kritiske kommentarer. Som programsensorer er siktemålet vårt å målbære innvendinger og forslag til forbedringer som vil styrke omleggingen.

Isolert sett er emnene godt begrunnet og faglig solide. Kritikken som reises er at enkelte emner reelt sett er mer omfattende enn antall studiepoeng skulle tilsi. Det er grunn til å tro at læringseffekten vil styrket om den totale arbeidsbelastningen i hvert semester ble justert til et mer realistisk nivå.

Viktigere er trolig inntrykket av at semestrene er lite samkjørte seg imellom ved at arbeidskrav og eksamener overlapper i innhold og kolliderer i tid. Arbeidsmengden studentene avkreves, er trolig mer omfattende enn antall studiepoeng tilsier. En helhetsvurdering, hvor også resten av studiets emneportefølje vurderes, er derfor påkrevd. Våre forslag må sees på som eksempler.

Vi finner at ordningen med storkull innebærer omkostninger, i form av frafall og manglende kullfølelse. Som kompensasjon for frafallet er det blitt tatt opp rundt 30 % flere studenter på programmet. Dette svekker muligheten for opparbeidelse av identitet og kullfølelse ytterligere.

Et siste punkt som ikke inngår i mandatet og som heller ikke er berørt i denne rapporten, er kommende nasjonale krav til psykologutdanningen (RETHOS) hvor bl.a. psykologers kompetanse innen forebygging spesielt er fremhevet.

Vi har foreslått at enkeltemner med fordel kan endres, spesielt har vi foreslått å gi de profesjonsforberedende emnene en større plass på bekostning av tematikk som gjentas på flere av dagens emner, og vi har foreslått en revurdering av ordningen med storkull. Forslagene må sees i lys av en i hovedsak positiv vurdering av studietilbudet de fire første semestrene.

Oslo, 11.12.2018

Hanne Haavind
Professor emerita

Kjetil Sundet
Professor emeritus

TABELL 1:

Ramme, opptak og frafall for studenter på profesjonsprogrammet i psykologi ved Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen, 2016 – 2018.

Det psykologiske Fakultet, UiB						
Profesjonsprogrammet i psykologi						
	Ramme	Tatt opp	Aktive høsten 2018		Frafall	Overbooking
2016	89	106	78	73,6 %	26,4 %	119,1 %
2017	89	144	95	66,0 %	34,0 %	161,8 %
2018	89	117	112	95,7 %	4,3 %	131,5 %
Samlet	267	367	285	77,7 %	22,3 %	137,5 %
Tilnærmet 0 % frafall før 2016						
Kilde: førstekonsulent J. Lidal, H18						

TABELL 2:

Obligatoriske arbeidskrav og eksamen for de to første årene på profesjonsprogrammet i psykologi
Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen

Semester	Emne	SP	Obligatorisk arbeidskrav	Eksamensform	Vurdering
1. sem					
EXFAC-PS	Psykologiens historie mm	10	Oppgaver, øvelser	Hjemmeeksamen	G/IG
PSYK112	Sosial & personlighet	10	Flervalgsprøve	Skoleeksamen	A-F
PSYK113	Innføring metode	5	Flervalgsprøve	Skoleeksamen	A-F
PROPSY301A	Psykopatologi mm	5	Nei	Skoleeksamen	A-F
2. sem					
EXPHIL	Forberedende i filosofi	10	Møte eller essay	Skoleeksamen	A-F
PSYK114	Utvikling, kognitiv biologi	15	Flervalgsprøve	Skoleeksamen	A-F
PROPSY301B	Helse & samfunn mm	5	Diskusjoner	Hjemmeeksamen	A-F
3. sem					
PROPSYMET	Kvantitativ & kvalitativ	10	Øvelser, prøver +	Oblig aktivitet	G/IG
PROPSY301C	Kommunikasjon mm	5	Intervju, essay +	Oblig aktivitet	G/IG
PROPSY302	Utviklingspsykologi	15	Selvbio, rap, obs	Skoleeksamen	A-F
4. sem					
PROPSY303	Biologisk psykologi	15	Notat, øvelser ++	Skoleeksamen	A-F
PROPSY304	Kognitiv nevrovitenskap	15	Notat, øvelser ++	Skoleeksamen	A-F

TABELL 3:

Forslag til forenkling av obligatoriske arbeidskrav og eksamen for de to første årene på
profesjonsprogrammet i psykologi ved Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen

Semester	Emne	SP	Obligatorisk arbeidskrav	Eksamensform	Vurdering
1. sem					
EXFAC-PS	Psykologiens historie mm	10	Oppgaver, øvelser	Godkj. øvelser	G/IG
PSYK112	Sosial & personlighet	10	Flervalgsprøve	Skoleeksamen	A-F
PROPSY301A	Psykopatologi mm	10	Kan legges inn	Skoleeksamen	A-F
2. sem					
EXPHIL	Forberedende i filosofi	10	Møte eller essay +	Skoleeksamen	A-F
PROPSY301B	Helse & samfunn mm	10	Diskusjoner ++	Hjemmeeksamen	A-F
PROPSY301C	Kommunikasjon mm	10	Intervju, essay +	Oblig aktivitet	G/IG
3. sem					
PROPSYMET	Kvantitativ & kvalitativ	15	Øvelser, prøver +	Oblig aktivitet	G/IG
PROPSY302	Utviklingspsykologi	15	Selvbio, rap, obs	Skoleeksamen	A-F
4. sem					
PROPSY303	Biologisk psykologi	15	Notat, øvelser ++	Skoleeksamen	A-F
PROPSY304	Kognitiv nevrovitenskap	15	Notat, øvelser ++	Skoleeksamen	A-F

APPENDIX

Liste over de som deltok på møtet 3. oktober 2018 ved Det psykologiske fakultet, UiB:

Institutt for klinisk psykologi

Helge Molde – instituttleder

Aslak Hjeltnes – emneansvarlig for EXFAC-PS

Marius Veseth – emneansvarlig for PROPSYMET og PROPSY301A

Signe Stige – emneansvarlig for PROPSY301C

Audrone Miskinyte – deler på programansvaret for studiet med Elisabeth Flo

Institutt for biologisk og medisinsk psykologi

Robert Murison – instituttleder

Janne Grønli – emneansvarlig for PROPSY303 og programansvarlig frem til 10. oktober (da erstattes hun av Rune Raudeberg)

Institutt for samfunnspsykologi

Torbjørn Torsheim – programansvarlig

Gisela Böhm (gikk før lunsj) – ansvar for den kvantitative delen av PROPSYMET

Nora Wiium (gikk før lunsj) – emneansvarlig for PROPSY302

Studentrepresentanter

Alma Faugelid (kull 16)

Njård Håvard Dobson Fjelde (kull 16)

Kari Anne Trefall (kull 17)

Anna Tungodden (kull 17)

Studieadministrasjonen ved fakultetet

Jeanette Lidal

Karoline Christiansen

I tillegg var disse invitert, men meldte forfall:

Elisabeth Flo – programansvarlig for IKP og emneansvarlig for PROPSY301B

Karsten Specht – tidligere emneansvarlig for PROPSY304

Frank Larøi – ny emneansvarlig for PROPSY304

Rune Raudeberg – tiltredende programansvarlig for IBMP